

Փ Ո Ւ Ն Չ

ԹԻՒ 1379.

ՇԱՐԱԹ.

1879 ՅՈՒՆԻՍ 2

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Գահիրէի Գեր. Առաջնորդ. Հօր. և տեղւոյն պատուարժան ազգայնացի մէջ վերջին օրերս վերջած խնդրոյն վրայ մէկ քանի անգամ վեր ի վերոյ ծանօթութիւններ հրատարակեցինք, միշտ հարկ համարելով սպասել մանրամասն տեղեկութեանց, ճակատին միեւնոյն հարկին մէջ կը գտնուիմք, մանրամասնութիւն չունենալով առ ձեռն, վերջին թղթաբերով եկած գրերէ ալ սաչափ կիմանամք, թէ Գեր. Առաջնորդն, ըստ առաջարկութեան ազգային ժողովին, հաւանելով առժամանակեայ դադար առնուլ առաջնորդական պաշտօնավարութեան, խոստացեր է դրով տալ այս հաւանութիւնը, խնդիրը գլխաւորաբար հաշուական ըլլալով, և Եգիպտոսի արտաքին գործոց նախարարն ալ տեղեկանալով հրամայեր է մանաժողով մը կարգել, և Գեր. Առաջնորդին հաշիւներն առնուլ, Յիշխալ նախարարին լուր տրուած ըլլալով նաեւ, թէ ազգային ժողովոյ մէջ օտար տէրութեանց հպատակ եզոյզ անգամներ կ'գտնուին. Ժողովոյն ատենապետ վսեմափայլ Ջեմալ պէյ (բարձրագոյն Խըտիփին ճարտարապետ) հարկադրեր է երթալ բացատրութիւն տալ, որոյ վրայ գոհ է եղեր ներքին վսեմութիւնը:

Շատ յաւով իմացանք այս վերջին գրութեան, թէ Գահիրէի ազգային անտուկն այժմ 6000 վրացի չափ պարտք ունի, և կառնուոր եղած ծախքերն ընելու անկարող ըլլալով՝ ազգային ժողովոյ անգամներէն և տեղւոյն ազգայնացի երեւելիներէն մեծապատիւ Պողոս էֆէնտի Կարապետեան բարեհաճեր է առանց տուրքի փոխ տալ պէտք եղած գումարը, նոյնակողմը մեծ շնորհակալութեամբ կնշանակէ նորին մեծապատուութեան այս ազգասիրական շնորհն, և ապաքէն արժանի է շնորհակալեաց:

Չմը գիտեր գեւ, թէ Գեր. Տ. Մետրուք Ս. Արքեպիսկոպոսին շնորհակալութեան թիւներն ունի տուրք, սակայն, եթէ չը-

նորհ կընէ ներել մեզ՝ մինչեւ ցարդ մեր ստացած տեղեկութեանց վրայ կ'կարծեմք թէ իրաւունք ունիմք դիտել, թէ ազգային անտուկին հաշիւները փութով տալ պարտի, հաշիւն ուզող ժողովը թէ՛ վաւերացեալ ըլլայ և թէ՛ անվաւեր: Վայրկեան մ'իսկ յապաղել այս մասին, նորին գերապատուութեան վրայ կասկած կը յարուցանէ, Աւելորդ կհամարիմք միանգամայն դիտել թէ ժողովին և ժողովրդեան հետ մեղմով և քաղցրութեամբ վարուիլ պէտք է: Նորին Սրբադնութիւնը քաջ դիտէ, թէ թեթեւ խտութիւն մ'իսկ կրնայ զժողովուրդն ի չտախաղանցութիւն դրդել, և ծանր հետեւանայ տեղի տալ, բայց պատասխանատուութիւնը միշտ խտութեան հեղինակին վրայ մնալով:

Տիրաւորակերտէն տարիւ 29 թուով դրուած նամակ մը՝ հետեւեալ ծանօթութիւնները կուտայ մեզ:

1. - Գանի մ'օր յառաջ քաղաքս եկան՝ Սղերդի Դեհ զիւղի երեսփոխանք իւրեանց քահանային հետ, նոյն գիւղի գոթային անցից նկատմամբ բողոքելու համար: Գեր. Առաջնորդը բողոքեց ուր որ անկ է. 20 օր մնալէն յետոյ մեկնեցան յապագային արդարութիւնը գործադրուելու յուսով:

2. - Սահաուն աղան՝ որ քաղաքիս մէջ բանտարկեալ էր, արձակուեցաւ, Այս անձն է, որ տարի մը յառաջ հայ կին մը բռնի իւր կնութեան առնուլ ուղած էր, և մինչեւ իսկ տեղւոյն կառավարութեան դիմադրած, և մինչեւ իսկ կառավարութեան կեդրոնը պաշարած և 9 մարդ վերաւորած, յայնժամ ուրիշ տեղէ գործ օգնութեան հասնելով իւր ձեռքէն ազատած են Գայմագամն, ոտակաւները և Հայ կինը:

3. - Համիտ աղա ալ որ վերոյ յիշեալ Դեհ զիւղի անցիցին մէջ իբրեւ յանցաւորաց գլուխ, շրջթայակալ բերուած էր. քաղաքս, այժմ գրեթէ ազատ կ'աղաղի:

4. - Անգղիական հիւպատոս Մաթթա Թըռօթէր՝ ամսոյս 27ին մեր առաջնորդարանը գալով, հրամարական ողջոյնը մատոյց Գեր. Առաջնորդին, Հետեւեալ օրը ուղեւորեցաւ ի Կարին, ուր չորս ամսոյ չափ պիտի մնայ:

5. - Ամսոյս 22ին եկաւ՝ Տիգրանակերտի գաւառին սուսական հիւպատոսը, և շքեղ ընդունելութիւն եղաւ մեր առաջնորդարանին կողմանէ: Հիւպատոսը փոխադարձ այցելութեան եկաւ մեր Ս. Առաջնորդին, և եկեղեցի իջաւ:

6. - Հաղորցի Յովհաննէս քահանայն, որ տեղւոյս ազգայինքը կ'ստուգէ և որոյ համար քանիցս բողոք եղաւ Պատրիարքանի, տակաւին կշարունակէ իւր խռովարար ընթացքը, Անհրաժեշտ է, ժամ յառաջ քաղաքէս հեռացունել գինը: Որովհետեւ ազգային խռովութիւնը հետըզհետէ ճարակ կ'գտնէ սորա պատճառաւ: Դատարարակութեան խնդիրը՝ որոյ կարգադրութեան մեծապէս պէտք ունի մեր գաւառը, բարձի թողի եղած է. Գեր. Առաջնորդը՝ որ զբաղեալ է ժողովրդական ծանր խնդիրներով, բոլորովին անփութ չէ այս մասին, բայց ձեռնառութեան կը կարօտի: Այս առթիւ, յորդոր կ'կարգամ մեր գաւառացւոց, որ ամենայն սնտի մէջ և կիրք ի բաց թողով՝ ազգային էական խնդրոց համար խորհին ու գործեն սիրով ու միաբանութեամբ:

Պատշաճ համարեցանք հրատարակել հետեւեալ երկու գրերը՝ որոց առաջինը Հայահեաց Ազգանուէր ընկերութեան ընդհանուր ժողովոյ կողմանէ գրուած է առ Ս. Պատրիարք Հայրն, և երկրորդը՝ Նորին Սրբազնութեան պատասխանն է:

Ա. Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հայր,

Մինչ աղջամուղջ տղիտութեան զաշխարհն Հայոց պարիակէր, և որդիք նորին ի կապանս տգիտութեան շղթայեալ գառնահաւաչ հեծէին ընդ լծով բռնութեան և

թշուառութեան, լուսն երկինք ձայնի լալոյ նոցա և հառաչանաց և յարուցին փրկիչ նոր և գիւցաղուն իրաւմն աղէտից Հայաստանի և ի փրկութիւն նորին:

Գուք էք դիւցաղուն և փրկիչ Հայաստանի, ո՛ր Հայր, և դուք իսկ յարուցիչ մեռելոց նորին օրգւոյ. չիք ի դիմադրեցաւ, որ Ձեզ նմանիցի, և ոչ թուական ի վէպս անցելոց, որ զնմանութիւն Ձերոյդ պատրիարքութեան բերեցէ, զի ընդ գահակալութեանդ սկիզբն եղև ոսկեգարու Հայութեան, քանզի ոչ միայն տընեալ աշխատ եղէք ի փրկութիւն ազգիս, այլ և ոչ շատ դրուամն պարտաւորութեանդ համարեալ անցէք զանցէք անդր քան զսահման պարտեացդ և կոյման, դուք յԱրեւել և յԱրեւմուտ քարոզեցէք զանուն Հայոցի ի դերութեան մեռացելոց, և դործնական օրինակաւ մեծաւ գրգռեալ յեռանդն խորբոցեցէք զսիրտս Հայկազնէից որոյ վառեալ ի նախանձ նմանութեան դիւցաղինդ խաչակիր՝ աջ ի յաջ ետուն և ձեռն արկին ի փրկութիւն Հայրենեաց:

Խոյս ետ և վտարանդի ի Հայրենեաց մեկնեցաւ անմիաբանութիւն, և սէր ի ձայն հովաւական օրնգիդ սփռեցաւ յընդհանուրս: Կազմեցան ընկերութիւնք ի լուսաւորութիւն Հայաստանի, և ի ստիպութեամբն իւրոյս, այլ մեծադոյնն ի հրաշալեացդ այն իսկ է զի սթամբուլ և ի քաղկան սեռն ի բաղմադարեան յիւր նիրհմանէ և ծանեաւ չպարտիս իւր, յորս կոչեն զայն երկինք, և ահա յասպարէզ ելանէ ի զինուորութիւն լուսաւորութեան բանակին, որում զօրավարեքք անձնուիրաբար ոգորելով յար ընդդէմ արգիտութեան և թշուառութեան:

Արդ՝ Հայահեիքս՝ զինուորեալք ընդ դրօշակաւդ սրբանուէր, զանյանուն Ազգանուէր ընկերութեան՝ որ դրաստիարակութիւն ի քաղկան սեռին ունի իւր նպատակ, յայտ առնել զշնորհակալիս իւրեանց յաղաքս մեծադործութեանց Ձերոց, և հայցեն զՀայրականդ օրհնութիւն ի վերայ ձեռնարկութեանս մեծի ի զսրբ.

գացումն ընկերութեանս և յարգաւորութիւն բազմալան վաստակոյ նորին :

Ընկալ, օ՛ Հայր, զհարկ խորին մեծարանայս որդիական, որ Սրբազան Հայրութեանդ մատուցանեմք խոնարհաբար :

Ի դիմաց Ազգանուէր ընկերութեան Հայրահեաց

Աստուծոյ պիտի Աստուծոյ պիտի Զապէլ խանձն. Երիտարեր Սեդրակն.

22 մայիս 1879

Իւսկիւտար :

Ի.

Առ նորաբողոք ընկերութիւն Ազգանուէր Հայրահեաց

Ձեր շնորհալի գիր ընկալեալ ուրախ եղէ յոյժ ընդ միտքանակցութեանդ ի դրախտ Հայրենեաց վասն քաղաքական գաղափարական ի համատիւ և հաւանութեան Ձեր գաղափար Հայաստանի : Իցիւ թէ օրինակը Ձեր զհետ Ձեր ձգէին զամենեւին զտիկնայս և զօրիորդս ազգիս, և վաստակ կարեւոր և դաշտ քրտանց և ասպարէզ առաքինութեան իրրի բնական ընտրէին և նորա զկրթութիւն Հայկազն մանկաւոյն :

Մաղթեմ ի Տեառնէ օգնական լինել Ձեզ և քաջալեր, զհոգիօք մեզնց սրբահեաց շնորհել Ձեզ քրտանեղուն արդատիս, օրհնել զքրտանս ձեր, և դուք ամենեւեան զօրացեալ Տեառնք՝ և Հոգի շնորհաց ընդ ձեզ՝ փայլեալիք իբրեւ զատենց, եղիջիք իրիւ ծաղիկ անթառամ մեր Հայրենեաց զգրախտ նախնեաց ձերոց քեզազէ՛ զարդարելով ի միութեան ձերն Հայոց և իմ :

Ազգաբարձեր

1879 մայիս 30

Ն. Ե.

Պէյքօզ

Մեր նախորդ թուով հրատարակեցինք՝ հրաժարեալ Տեսնասկան խորհրդոյ կողմանէ 100 իրաւի հետ առ Ս. Պատրիարք Հայն ուղղեալ գրի մը պատճէնը :

Եստ շատ դուրսութեամբ իմացանք որ Ս. Հայրը փութացեր է յիշեալ 100 իրան մեծապատիւ Կիւմիւկան Յովհաննէս Եփէնտիի զրկել, յանձնարարելով որ ըստ կարգադրութեան հրաժարեալ Տեսնասկան խորհրդոյ՝ Առաջկերտի և Պայագիտի թշուառ դաղթականաց ձեռքը հասցունէ, կարենայ Գեր. Առաջնորդին միջոցաւ :

Հրաժարեալ Տեսնասկան խորհուրդը՝ որոյ անդամն գտնուելու պատիւն ունէինք, լսելով Ս. Պատրիարք Հօր սոյն յանձնարարութիւնը՝ յատկապէս առաջարկած է մեզ, հրապարակաւ շնորհակալութիւն մատուցանել նորին սրբազնութեան, Հեռեւորարարս :

մենայն սիրով շնորհակալութիւններ կրնաւ պատճենել Ս. Պատրիարք Հօր մեր պատուարժան և արգարասէր ընկերակցաց և մեր կողմանէ : Այսպէս յիշեալ բազմաշարժար տառապելոց սակաւ մի օգնութիւն եղած կըլլայ, և հանգանակութիւնն լի է և դժբաղդաբար ուշ իւր նուիրական նպատակին կհասնի :

Ազգային ժողովն երէկ հետեւեալ արդիւնքն ունեցաւ. — Օտեան Եփէնտի առաջին աստեան պետութեան հրաժարականին վրայ արդիւնքն պատճառաւ, դարձեալ Ստեփան վաչա ընտրուեցաւ և ընդունուեցաւ յետ թախանձանաց : — Խորհրդէն երեսփոխան ընտրուած էր Լրագրի արտօնատէր Թիւրքմենճեան Նիկողոս Եփ. բայց մերժեցին վաւերացնել և րեսփոխանաց ոմանք պատճառաւ բանելով թէ իւր չրագրովն նախատած է Ազգային ժողովն : — Կեդրոնական անտուկին հաշուելիչն Ժափուց մասը ընդունուեցաւ : — Երեսփոխանաց ոմանք ուղեցին տեղեկութիւնաւոր պատրիարքական փոխանորդին ընտրութեան վաւերացման լսելոյն վրայ : Բայց պատասխան տրուեցաւ թէ դեռ ժամանակը չէ, և ատեանը դրոյնեցաւ 3 շաբաթէն գումարելու որոշմամբ :

ՉԵՂՈՒՇԷՆ ՆԱՄԱՆ ՄԸ

Ձեզու Պագրը մատենի միւթէսարրիքութեան ներքեւ գիւղաքաղաք մ'է, որոյ բնակչաց մեծագոյն մասը Հայ և մնացեալները Մահմետական են : Այս գիւղաքաղաքը լեռնային դիրք ունի և Գուրգերէ չըջապատեալ է : Երկակայ գիւղերուն մէջ բաց Ատիշ անուն գիւղէ, ուրիշ Հայ յարեակ գիւղ չկայ մինչեւ 12 ժամ հեռու :

Ձեզու ընկալիք ուրիշ տեղերու բնակիչներէն շատ աւելի պատճառ ունին Գրգաց հարըստահարութիւններէն և բարբարոսութիւններէն գանգատելու : Դժուար է համառօտիւ նկարագրել այն զրկանք զոր Ձեզու չի կրեն ընդհանրապէս մահմետականներէն և մասնաւորապէս Գուրգերէն : Ոչ միայն Գուրգեր այլ և Մահմետականք սովոր են ընդհանրապէս դաշին և երբեմն ատրճանակ ալ կրել իրենց մէջքն և այնպէս պտտել շուկան և փողոցները : Մահմետականներէն ոմանք խանութպաններէ ապրանք կառնեն, և կը հրամայեն անոնց աչքանքը տուն տանել և հոն անոնց գինն առնել : Խանութպանք բոլորովին չը զրկուելու համար առաջին կըլն :

Դուռնին իրենց ապրանքին փոխարէն ինչ գին որ տան Մահմետականք, և այսպէս շատերը ոչ միայն չհաշեն ընել այլ և կը փնտան : Կան նաեւ այնպիսիք որ առանց գին կտրելու ապրանքը կ'առնեն կը տանին, և խանութպանք առ ահի կը լռեն : Ոմանք ալ կոչիկ կամ հանգերձ կը գնեն, և բաւական ատեն անցնելէ յետոյ երբ կը տեսնեն որ կոչիկը կամ հանգերձը չգին, մացաւ այնչափ սրչափ կ'ուղէին, կը բերեն այն խանութպանին որ մէ գնած են, և քանի քանի անգամ ձրի նորոգել և կարկտել կուտան իրենց կոչիկներն և հանգերձները : Ինչո՞ք Քրիստոնեայ ժողովուրդը, « փոքր չարիքով մեծ չարիքներ կարգելու » ըսելով կը համբերէ այս նեղութեանց :

Եթէ Քրիստոնեայ մը իր կրած մէկ զրկանքին համար կառաւ վարութեան բողոքէ, օգուտ մը չտեսներ : Վասն զի միւսին անկարող է զրկողը պատժելու, և եթէ ոտական իսկ զրկէ անոր ետեւէն, նա աստիկանին ալ կրնա զիմանայ : Այնուհետեւ գանգատողն աւելի ենթակայ կըլլայ շուկային մէջ սարսափելի հաշոյութիւններ լսելու, և թշնամանք ու շարիք կրելու :

Քանի մը տարիէ հետէ դուռները կը տեսնուի որ Մահմետական յանցաւոր մը ձերբակալուի և պատժուի :

Քրիստոնեայ մը ազգացութեան տէր Մահմետականի մը հետ օրինաւոր պայմանագրութեամբ ընկերութիւն ընելու ստիպուած էր : Այս տնձն իրանալ տարւոյն դժուարաւ կրցաւ ընկերութեան հաշիւները տեսնել տալ, և ընկերութեան մէջէն իբր 2000 դահեկան բռնաւորին տալով ուղեց անկէ զատուիլ, բայց չը յաջողեցաւ, և հիմա երկու ամիս է որ առանց օրականի և ամսականի իբր ստրուկ կը ծառայէ այն ազգացութեան տէր Մահմետականին :

Ազաններէն ոմանք պիղծելով թէ առնելիք ունին Քրիստոնէից ոմանց վրայ, անոնց տուններն և այգիները գրաւած են, և մինչ տուններու վարձքն և այգիներու պտուղներն իրենք կ'առնեն, կալուածական տուրքը դարձեալ Քրիստոնէից տալ կուտան : Եփէնտի մը դաղթեալ Հայու մը տունը կը բնակի առանց վարձու և այն տան տուրքն անգամ չը հատուցանելով Քրիստոնէից վրայ կը բարձնէ :

Թող ճամբաներն և քաղաքին բոլորեղբը կատարուած հարըստահարութիւնները, բռն և իսկ

քաղաքին եղբրը Քրիստոնեայ մը կողոպտուեցաւ տեղացի Մահմետականներէ ուրիշ քանի մը Մահմետականաց աչքին առջեւ : Միւթէսարրիքին շնորհիւ և ուրիշ զանազան միջոցներով կարելի եղաւ յափշտակուած բաներուն մեծ մասն երեւան հանել, ապա չարագործք անպատիժ մնացին : Անցեալ տարիէ հետէ շատ մը տուններ և քանի մը խանութներ բացուած են, և դուռը ստուգիւ գիտցուած են, բայց ի դուր, Զարմանքն և հրաշքն սա է որ ազգաք և փորձանք Քրիստոնէից միայն կ'պատահին :

Զարագործութեան կողմանէ նշանաւոր Մահմետական մը քանի մը տարի առաջ պատուաւոր Քրիստոնէի մը խանութը բանալով շատ վաճառք տարած էր : Կառավարութիւնը կարող չեղաւ օգոյցուած վաճառքը դադարեցնելու հանել, բայց խանութին տէրը քանի մը Մահմետական և Քրիստոնեայ բարեկամաց միջոցաւ և այլ և այլ հնարքով իր վաճառքը հանեց յիշեալ սրիկային տունէն, և գոյն կառավարութեան ձեռքն ինչալով զրկուեցաւ ի թիւարան : Յետոյ թիւարանէն վախճելով եկաւ այս կողմն և քառական տուն արձակ համարձակ պըտտեցաւ : Պաշտօնակալի մը ձեռքով դարձեալ բռնուեցաւ և թիւարան զրկուեցաւ, բայց երկրորդ անգամ նորէն փախաւ, և ոյժ մ իբր կառավարութեանէ իսկ անպարտելի մէկը համարձակ կը պըտտուի և կը գործէ : Այս օրերս Քրիստոնեայ մը իր խանութին գուները քակելով կուգէր նորոգել զանոնք : Վերոյիշեալ սրիկայ տաւաղակն այս բանին կ'ընդգիծանայ, և խանութին տիրոջ հետ վէճի բռնուելով քարով կը զարնէ տնոր, նոյնպէս և հիւսան որ և անու թին գուները կը նորոգէր և կը վաճառէ զայն : Ասոր վրայ կառավարութեան բողոք կ'ըլլայ, և կառավարութիւնը ստիկան մը կը դնէ հիւսան քով որպէս զի սա կառավարութեան մարդուն պաշտպանութեամբ կարենայ կատարել իր դործը : Քիչ ատեն ետքը վերոյիշեալ սրիկան զինեալ կու գայ, կը զարնէ գործաւորին և կը փախցնէ զանի : Կառավարութեան մարդը կը տեսնէ այս ամենը և չը համարձակիր ձայն հանել :

Ուրիշ Մահմետական մը իր օրական շահովն ապրող Քրիստոնէի մը մեծ գումար մը ստակ կը պահանջէ, և երբ սա չտար յանիրաւի պահանջուած ոտակը, գիշեր մը տունը գողեր կը մտնեն, որ 500 դահեկանէ աւելի արժողութեամբ բան կը տանին : Յիշ

եալ Մահմեդականը դարձեալ ստակ պահանջեց և խեղճ Գրիստոնեայն տեսնելով որ իր հակառակորդին ձեռքէն ազատելու ուրիշ հնար չկայ, իբր 1,000 դահկան տուաւ անոր, ժամանակ մը ետքը Մահմեդականը նորէն ստակ պահանջեց, բայց այս անգամ քանի մը Մահմեդականք թշուառ Գրիստոնեայն վրայ խղճաւոր մտոր հակառակորդն ետ կիցուցին:

Եթէ քրիստոնեայք աղայից մէկ պահանջը չկատարեն, անոնք վրէժխնդրութեան ոգւով մեծ մեծ վնաս կը հասցնեն Գրիստոնեայն ընչից և կենաց, Անդամ մը քաղաքիս Գրիստոնեայն ընկերներէն պատուաւոր անձ մը խորհրդի կառավարութեան բողոքեց աղայից ոմանց որդւոյնէ դանակած ու ըլլաւ համար, և կառավարութիւնը չարագործաց արժանաւոր պատիժը տուաւ: Մահայն ժամանակ մը ետքը զիշեր ատեն այն անձին տանը կրակ տրուեցաւ, և տեղական կառավարութեան քննութեամբը հաստատուեցաւ որ այս հրդեհին պատճառած վնասն աւելի էր քան 25,000 դահկան: Բաւական նշաններ կային թէ այն հրդեհն ոչ Գրիստոնեայն կողմէն դիտմամբ եղած էր, բայց ինչ ոգուտ:

Անդի կէշէ կոչուած տեղէն քանի մը Գրիստոնեայն մը իբր 8,000 դահկան կը պահանջեն յանրաւի, և շատ սպառնալիք կընեն այն գումարն առնելու համար: Մարդը կառավարութեան կը բողոքէ, բայց տեղական կառավարութիւնը չլինալով զանի ազատել Գրիստոնեայն ձեռքէն, կուզէ Մահմեդականը զիշեր տանն ետքը վիճակ Գրիստոնեայն խումբ մը զիշեր տանն հաս կուգայ: Գրիստոնեայն ոմանք ճամբուն վրայ և այլք դրան առջև կը հսկեն, ոմանք ալ վերոյիշեալ մարդուն տանը մանկով զանի անկողնէն կը վերցնեն: Այս միջոցին տան կանայք գորդումէ արթննալով կը պոռան կը կանչեն: Գրիստոնեայն բռնցի կը հարուածեն մարդը, և կը հրամայեն լուծիւն պահել: Մարդը մտիկ վիճակի մէջ գետնի վրայ քարշնդով քաղաքէն դուրս կը հանեն և իրենց զիշեր կը տանին: Դրացիներէն ոմանք կը տեսնեն զայս, բայց չեն համարձակիր ձայն հանել: Մարդը թէ դանակածութենէն և թէ կրած նեղութիւններէն հիւանդանալով քանի մ'օր Գրիստոնեայն գիշեր կը մնայ, և կերպով մը քիչ մը կանխիկ ստակ ճարելով և մնացածին համար մուրհակ գրելով կու տայ Գրիստոնեայն և կ'ազատի: Հոս հասնելէն ետքը տունն ինչքն, այգին և խոնովիէն քանի մը

գործիք վաճառելով քիչ մ'ալ պարտք ընելով Գրիստոնեայն կուտայ ստակն, և մահաւանդ տեսնելու համար Աստուծոյ շնորհակալ կրկայ: Ահա տարեր

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ժամանակէ մը հետէ Պէյլիք տէրէի մէջ նուագող ուսուցիչն Լորական նուագածուաց խումբն երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս: Յայտնի է, թէ այս նուագածութեան գէմ Բ. Դուռը դիտողութիւն ըրաւ մինչեւ իսկ գրով: — Լոնտոնի մէջ գումարելի հեռագրական համագործակցութիւն առաջին սլատուիրակ կարգեցաւ Լոնտոնի օսմանեան գետնային որդին ու խորհրդականը, իսկ Թիւրքիոյ Միւրիւրիս պէյ: Պոլսոյ հեռագրատան ղեկավար քարտուղար Քիլտանի էֆէնտի ալ երկրորդ պատուիրակ ընտրուած ըլլալով չորեքշաբթի ուղևորեցաւ:

Քանի մ'օր յառաջ գրուեցաւ որ խալապիւս Թանթալա լրագիրն գրած է, թէ Պոլսոյ խալապիւս գետնային իւր կառավարութեան հրահանգ ընդունած է խորհուրդ տալ Բ. Դրան, որ Յունաստանի իւր իրաւունքէն աւելի բան չտայ: Այս անգամ Թիւրքիոյ լրագիրն, պաշտօնական տեղէ մը առնելով կ'անուանէ, թէ խալապիւս գետնային յիշեալ զրոյցը հերքելէն զատ, յայտարարած է՝ որ իտալիոյ կառավարութիւնը Պէյլիքին վեհաժողովին մէջ ծանուցած առաջադրութենէն իւր կեցած չէ, և թէ ինքը պատշաճ համարի հրաժարիլ, քան թէ իւր ստորագրած արձանագրութեան մը հետեւիլ:

Արեւելեան-Բուսիլի սահմանաց ուղղութեան յանձնաժողովն Եսիրէն հասեր է, և անդ պիտի մնայ 8 աւուր չափ:

Սիրքէճի-Իսկէլէսի կողմը Բ. Դրան դիւանական անդամներէն Սատրք պէյ, հինգշաբթի երեկոյ տունէն բացակայ գտնուած ժամանակ, իւր կառավարն Գրըմի Ապտուլլահ՝ ասանը ներքիւ լումայափոխութիւն ընող 16-17 տարեկան եագօ անուն հրէայ տղայ մը, որ Սօֆիայի գաղթականներէն է եղեր, կառուաւ տուն կոտմի՝ ստակ աւել պիտի տան ընելով, և նորա ձեռքի պայուսակն առնելու համար կ'ապանէ: ու ամսանոցը կը պահէ, սակայն սպանութեան ժամանակ աղմուկ ելած ըլլալով՝ դրան իմացուեր, և կ'առնուի ըլլալով ոստիկաններով հանդերձ մարդիկ ներս մտեր, կառապանին հանդերձները աւրանալով տեսեր, և խու-

ղարկելով՝ սպանեալն ու պայուսակը ամխանողին մէջ գտեր, և եղևնոտգործը բռներ տարեր են:

Կրանալիք Կոստանդին ուսուցչէն, որ մարաքաղաք կը գտնուի, քանի մ'օրէն Պրէնտիկի կ'երթայ, Պալլարիոյ իշխանը մայրաքաղաքս բերելու համար:

Մայրաքաղաքիս գաղթական գետնային Պ. Թուրքիոյ՝ առջի առաւօտ մայրաքաղաքս դարձաւ: Հաւմ չէ դայեր, իտալիոյ և Գաղղիոյ մէջ հեղինական խնդրոյն վրայ անհամաձայնութիւն ըլլալուն պատճառաւ: սակայն Հաւմայ հեղինական գետնային Նաբոլի երթալով Պ. Թուրքիոյ հետ առնուեր է:

Մայրաքաղաքիս խալապիւս հիւպատոսը Թիւրքիոյ ուղևորէ խալապիւս մը գաղթականին ներկայ գտնուելու համար, որ ուս հարկւրապետ մը սպաննած է:

Բաւ Վաղըթի իգմիտի կողմէր այս օրերս երեսն ելող աւազակայ խումբը 18 հոգիէ կը բաղկանայ: Ասանք Պէյքոզէն 3 ժամ յառաջ գտնուող Ենի քէյի բնակիչներէն են, և գաղթականի կերպարանք քանի մ'օրէ հետէ Թուրքիոյ կողմը Թէփէքէք անուն զիշին չուրջ աւազակութիւններ կընեն:

Տօնոտ զօֆ Դօրսագօֆ իշխանը քանի մ'օր յառաջ Սօֆիայի մէջ հանդիսու բացեր է Պալլարիոյ աղջկայն պանքան, ի ներկայութեան պալլար պաշտօնէից և երեւելաց: Այս պանքան պիտի օժանդակէ Պալլարիոյ վաճառականութեան, երկրագործութեան և արհեստից մէջ զարգացման: Կեդրոնը Սօֆիոյ պիտի ըլլայ, և ճիւղեր պիտի ունենայ Ռուսնոգ, Զիլիթօ, Թրեօֆա, և Վարնա: Պալլարիոյ իշխանութեան սնտուկները իրենց հասութիւն յաւելումն պանքային պիտի յանձնեն, և պանքան՝ հրամանաւ պաշտօնէից՝ նոյն գումարները պիտի գործածէ առանց տոկոսի: Պանքային դրամագլուխը 2 միլիոն ֆրանք է, որ առայժմ իշխանութեան կողմէն տրուած է, և երբ 8 միլիոն ըլլայ՝ դրամագլուխը, իշխանութեան պիտի դարձունէ 2 միլիոնը: Պանքային անօրէնութեան պաշտօնը՝ Գարպօնիէ անուն յանձն յանձնուեր է:

Հեռագրի և թղթատարութեան վարչական ժողովոյ անգամներէն Եսիրէն էֆէնտի՝ երէկ առաւօտ յատուկ պաշտօնով մը Թիւրքիոյ ուղևորեցաւ:

Մայրաքաղաքիս պարսիկ գետնային առաջիկայ շաքաթ գիշեր ալ դեպքանոց խնդրէ պիտի տայ:

Թիւրքիոյ մէջ ուսուցական դօրք չէ մնացեր, բայց տակաւին շատ մը ուս սպայք կ'տեսնուին եղեր:

Կէմէյիլի և Իզմիտի նաւարանները ընկերութեան մշտնապէս են, պայմանաւ որ վաճառականական նաւարանի վերածէ, շահուն 100ին 20ը կառավարութեան տայ, և 45 տարի սոյն արտօնութեան տէր ըլլայ:

Եսիրէն-Տէփէթի դատական լաւինն նախագահ կարգեցաւ Ալի Շէֆիք պէյ՝ որ սնդամ էր:

Անգղիոյ ծովային գաղթող նախարարն ինճոյքի մը մէջ ըսեր է, թէ ես տէ . . . խնդրոյն համար Գաղղիոյ ու Անգղիոյ կառավարութեանց մէջ անհամաձայնութիւն ըլլալն, և ահապարանք չղկիտի գործէն: Այս հեղինական խնդրոյն անցնելով՝ յայտարարէր է, թէ Անգղիոյ Յունաստանի վախճանաց հակառակ չէ: սակայն ի պատեհաբար չղկուէր զանի, և ընդ կարելոյն պիտի աշխատի՝ համաձայնութեամբ միւս տէրութեանց: Յունաստանի շահաւոր եղող բաներ տալու համար:

Ռուսիոյ կայսեր գէմ դաւաճանող անձն՝ որ կ'առնեցաւ, հարցաքննութեան ժամանակ ոչ ոք մատներ է, իւր դիտուութիւնը և ոչ մէկուն չէ յայտնէր, և օրպէս զի բարեկամներն ու տղականներն կ'սկսեցին անոնք անգամ մը, ըսեր է թէ Մոսկուտ կերթայ, Դատին ժամանակ փաստաբան չէ ողեր, յայտարարելով՝ ես պատժուիս զխոնալով ըրի և փաստաբանի պէտք չկայ: սորա ամուսինը, երկու քոյրն և մէկ կրտսեր եղբայրն հարցաքննութեան ենթարկուեր են: Ամուսինն ու մէկ քոյրը մարեր են: հարցաքննութեան ժամանակ:

ՀԵՌԱՅՐԱՊԵՏՈՒՐ

Լոնտոն. 11 յունիս: — Սթանստօր լրագիրը կ'հերքէ՝ Գերմանիոյ կողմէն Միլիթրական ծով նաւատորմի մը զրկուելու զրոյցը: Պրիմաիոյ թագաւորը նոր արածութիւն մ'ալ հրամայի է:

Աթէնք. 12 յունիս: — Յունաստանի կառավարութիւնը մեծ տէրութեանց ներկայացուցչաց ծանոց, թէ սահմանաց ուղղութեան խնդրոյն համար պատուիրակներ կարգել կ'հաճի: բայց կ'պնդէ որ Պէրլինի որոշած զիծը բանակցութեան հիմն ըլլայ: Յունաստանի պատուիրակը են՝ Պոլսոյ և Բեղլըսպուրիի գետնային:

Բեղլըսպուրի. 13 յունիս: — Աժան Բուս կէս պաշտօնական լրագիրն կ'հերքէ այն զրոյցը, թէ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ մէջ յարաբերութիւնը ցրտացած է:

Փարիզ. 11 յունիս: — Հօլանտայի դաւաճանացն այսօր մեծաւ ֆաբիգ:

